

Мануфактура добрих практик на уроках історії

*Майстер-клас
вчителя історії
Бібрського опорного ліцею
ім. Уляни Кравченко
Галини Гавінської*

2024

Самопрезентація «Ініціали»

Почергове представлення кожного з учасників тренінгу:

- ☐ назвати своє прізвище, ім'я, по батькові;
- ☐ що означає Ваше ім'я, чому Вас так назвали;
- ☐ назвати три позитивні якості особистості як педагога, які починаються з літер власних ініціалів

Рубрика « Думати – це весело»

Одного дня шофер Уїнстона Черчилля збився з дороги і заїхав невідомо куди. Черчилль запитав перехожого:

– Вибачте, не могли б ви пояснити, де я знаходжуся?

– В автомобілі, - відповів перехожий і пішов далі.

– Ось відповідь, - сказав Черчилль шоферові, - по-перше, коротка і хамська. По-друге, абсолютно непотрібна. І, по-третє, не містить нічого такого, чого той, хто запитує не знав би сам.

[illegible]

«Вірш про себе»

Про цей прийом прочитала в статті І. Мосійчук. І з задоволенням почала використовувати.

Завдання: написати вірш, продовжуючи початок кожного рядка.

Цей вірш не обов'язково має бути в риму. Внутрішній ритм задає повтор-рефрен першого рядка в кінці кожної строфи.

Зразок – шаблон

Я _____ (дві характерні для тебе риси)

Я хотів би (хотіла б) знати _____ (те, що тебе цікавить)

Я чую _____ (уявний звук)

Я хочу _____ (реальне бажання)

Я _____

(повтор першого рядка)

Я уявляю собі _____ (те, що ти собі уявляєш)

Я турбуюсь про _____ (те, що тебе турбує)

Я радію _____ (те, що тебе радіє)

Я _____

(повтор першого рядка)

Я знаю _____ (істина, в якій ти впевнений)

Я стверджую _____ (те, у що ти віриш)

Я мрію _____ (те, у що ти мрієш)

Я намагаюся _____ (те, що ти намагаєшся робити)

Я сподіваюся _____ (те, на що ти сподіваєшся)

Я _____

(повтор першого рядка)

Я ангел з одним крилом.
Я хотіла б знати, як біль долати.
Я чую брязкіт оков.
Я хочу літати.
Я ангел з одним крилом.
Я уявляю собі небо.
Я турбуюсь про тебе.
Я радію, що ти у мене є.
Я ангел з одним крилом.
Я знаю, Бог є на світі.
Я стверджую любов у серці.
Я мірю зростити крила.
Я намагаюся злетіти.
Я сподіваюсь на краще.
Я ангел з одним крилом.

НАТАЛІЯ, 9-Й КЛАС

Я світла і любляча.
Я хотіла б знати, для чого живу.
Я чую звуки природи.
Я хочу злитися з Богом.
Я світла і любляча.
Я уявляю собі рай.
Я турбуюсь про свою душу.
Я радію, що живу і люблю.
Я світла і любляча.
Я знаю, що є Бог.
Я стверджую, що душа вічна.
Я мрію, щоб добро перемогло зло.
Я намагаюся творити добро.
Я сподіваюсь, що любов врятує світ.
Я світла і любляча.

ТЕТЯНА, 7-Й КЛАС

Бажаю успіху та зацікавленості!!!!!!

❑ Критичне мислення нині один з модних трендів в освіті. Про те, що його розвиток є одним з наскрізних завдань освітнього процесу, йдеться й у Концепції НУШ.

❑ Та з чого починати? Як навчати дітей розрізняти факт і суб'єктивне бачення, не піддаватися на маніпуляції?

❑ Моя відповідь – використовувати методи розвитку критичного мислення під час уроків.

❑ Мислити критично означає вільно використовувати розумові стратегії та операції високого рівня для формулювання обґрунтованих висновків і оцінок, прийняття рішень.

Серед прийомів розвитку
креативного мислення в моїй
практиці найбільш поширеними є
складання сенканів, ментальних мап,
«мозковий штурм», «асоціативний
кущ», « Фішбоун», хмарини слів,
лепбуки, групові форми роботи

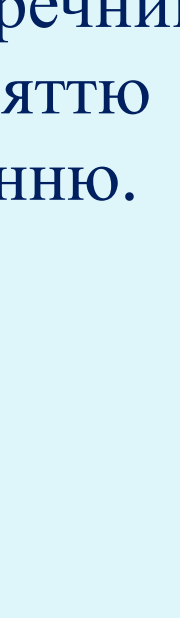
1. Що таке карта знань та як з нею працювати?

Ментальні карти ідеально підходять для використання на уроках історії, можуть бути застосовані у будь-яких видах завдань, залучають учнів до активного творчого мислення, організації й вирішення проблем. Гнучкість цих карт дозволяє розглядати будь-яку тему або навчальне питання.

- [illegible]

Що таке карта знань та як з нею працювати?

Карта знань — це засіб для подання графічної (комп'ютерної) моделі, що передбачає відображення об'єктів певної предметної галузі та зв'язків між ними.

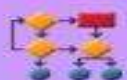
- ▶ **Карта знань** (англійською Mind map, карта розуму, пам'яті, думок) — сукупність діаграм і схем, що в наочному вигляді демонструють думки, тези, пов'язані одна з одною та об'єднані загальною ідеєю

Карти знань створюють за певними правилами:

- основне поняття інформаційної моделі (об'єкт уваги) сфокусовано в центрі;
- теми й ідеї, пов'язані з основним поняттям, розходяться від центру;
- гілки позначаються ключовими словами та образами;
- ідеї наступного порядку (рівня) також зображаються у вигляді гілок, що відходять від центральних гілок, і так далі

АЛГОРИТМ СТВОРЕННЯ ІНТЕЛЕКТ-КАРТИ (МЕНТАЛЬНОЇ КАРТИ)

КРОК 1. Визначення основної теми або центрального об'єкта (ідеї, події, явища, процесу)

КРОК 2. Радіантне розміщення елементів основної теми, у вигляді гілок чи зв'язків інтелект - карти

КРОК 3. Доповнення інтелект - карти новими ідеями, так зване «розгалуження гілок», «дроблення інформації»

КРОК 4. Редагування ментальної карти

КРОК 5. Зберігання, експортування чи друк інтелект-карти

КРОК 6. Закріплення нових знань за допомогою презентації візуалізованої роботи з текстом

КРОК 7. Накопичення, зберігання, використання власних інтелект - карт.

об'єкт уваги розміщено в
центральному образі

**1. ГОЛОВНИЙ ОБ'ЄКТ
- В ЦЕНТРІ**

**ПРИНЦИПИ СТВОРЕННЯ
ІНТЕЛЕКТ - КАРТ (MIND MAPS)**

5. ТРИ І БІЛЬШЕ КОЛЬОРІВ

**2. ОСНОВНІ ТЕМИ
РОЗГАЛУЖЕНІ ВІД
ЦЕНТРАЛЬНОГО ОБ'ЄКТА**

сегменти карти пов'язані
з центром лініями

використання стрілок для
підкреслення зв'язків між
елементами інтелект-карти;

**3. ОДНЕ КЛЮЧОВЕ
СЛОВО НА ОДНУ ЛІНІЮ**

для детального структурування
можна застосувати
словосполучення

**4. ВИКОРИСТАННЯ
ГРАФІЧНИХ ОБРАЗІВ**

від простих символів до відео

розвивається асоціативне
мислення

Використання ментальних карт на уроках історії

- ▶ Складання історичного портрету, розробки проєктів різної складності на практичних заняттях з історії та правознавства, створення презентацій, «мозкового штурму», розвитку інтелектуальних здібностей учнів під час підготовки до олімпіади тощо.
- ▶ Інтелект-карти можуть використовуватися в освітньому процесі, у самоосвітній діяльності вчителя-предметника, підготовки матеріалу з певної теми, вирішення творчих завдань для тренування творчого мислення, критичності, розвитку творчої уяви тощо

Можливості карти знань

- ❑ поліпшити пам'ять, нагадати факти, слова й образи;
- ❑ генерувати ідеї;
- ❑ надихнути на пошук рішення;
- ❑ продемонструвати концепції і діаграми;
- ❑ аналізувати результати або події;
- ❑ структурувати роботу (реферат, доповідь);
- ❑ підбивати підсумки зробленого;
- ❑ організовувати взаємодію при груповій роботі або у рольових іграх;
- ❑ ефективно структурувати і опрацьовувати дані

Вплив європейських революційних ідей на суспільно-політичний рух в Україні

- ідеї Просвітництва;
- ідеї Французької революції про свободу, рівність і братерство;
- проголошення в Іспанії, Італії, Португалії конституцій, що обмежували королівську владу
- повстання у Греції за незалежність;
- закордонний похід російської армії

Тема уроку: Масонство і декабристи в Україні.
Польський визвольний рух

Конституція Північного товариства

- конституційна монархія;
- федеративний устрій держави;
- щодо України: утворення Української, Чорноморської, Бузької держави із центрами у Харкові, Одесі й Києві.

«Руська правда» Південного товариства

- скасування кріпацтва;
- перетворення всіх селян на рівноправних громадян;
- недоторканість приватної власності;
- Росія - республіка;
- право на самовизначення лише для польського народу

Товариство об'єднаних слов'ян

- боротьба проти само-державства і кріпацтва;
- визволення слов'янських народів;
- створення федеративного союзу слов'янських народів

29 грудня 1825 – 3 січня 1826 – повстання Чернігівського полку

- гурток у Харківському університеті – шлях змін суспільно-політичного ладу Російської держави;
- гімназія вищих наук у Ніжині

МАСОНСТВО В УКРАЇНІ

Масонство – різновид суспільного руху (від англ. – mason – каменяр, муляр; фр. francmaçonnerie – вільномулярство) сповідували ідею Бога – Великого Майстра Всесвіту, про єдину людську спільноту: «Весь світ – це одна велика республіка, де всі народи – одна сім'я».

Національна свідомість української інтелігенції

Українське масонство – ідея слов'янської федерації, у якій українці були б рівними серед рівних.

- «Любов до істини» - 20 осіб, у тому числі І.Котляревський

- Малоросійське товариство (Полтавська губернія):

- державна незалежність України;
- розвиток національної культури;
- скасування кріпацтва;
- запровадження європейських форм державного устрою

Польське повстання 1830-1831 рр.

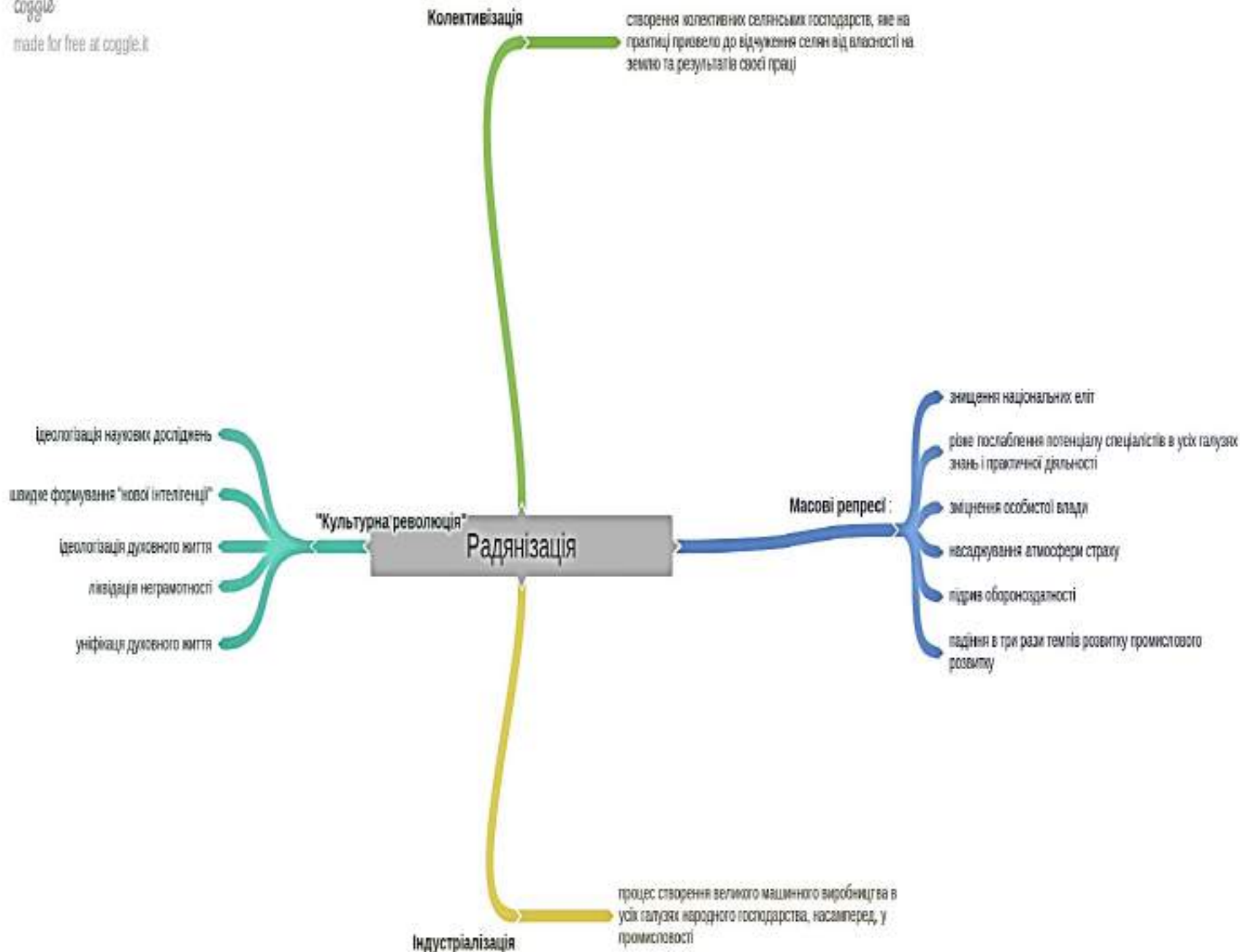
Мета – відродження державності Польщі.

Наслідки:

- розгром повстання;
- масове зросійщення Правобережної України;
- 1834 р. - відкриття Київського університету, який перетворився в центр відродження української культури;
- поліпшення становища населення Правобережної України

Волелюбні ідеї у навчальних закладах:

Писемні історичні джерела

Час

5000
років
тому

Матеріал для письма

Каміння

Кістки

Дощечки

Глиняні
таблички

Папірус

Береста

Пергамент

Бамбук

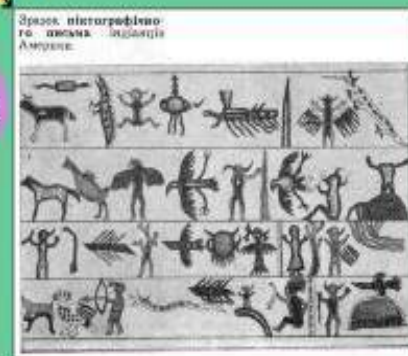
Папір

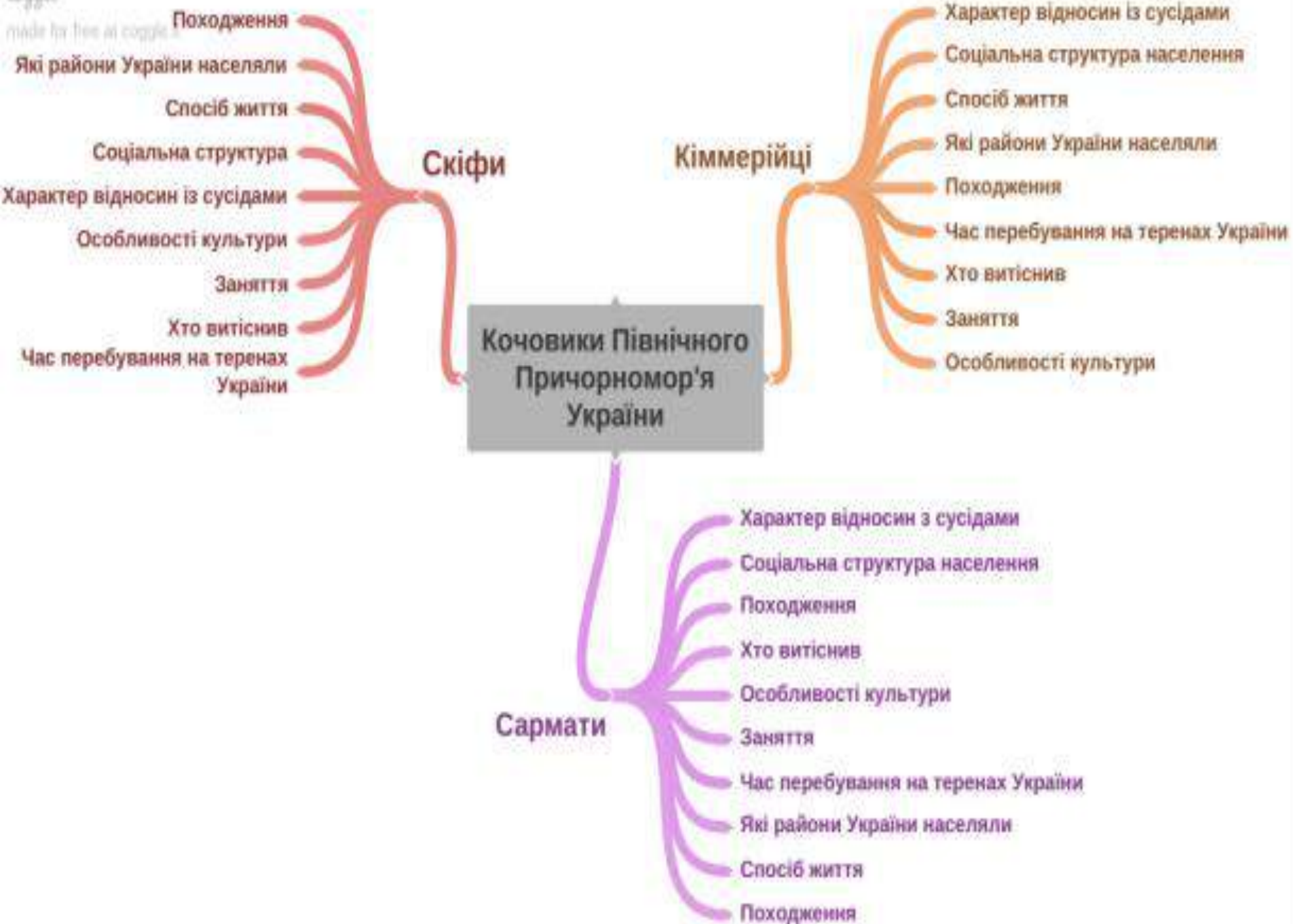
Письмо

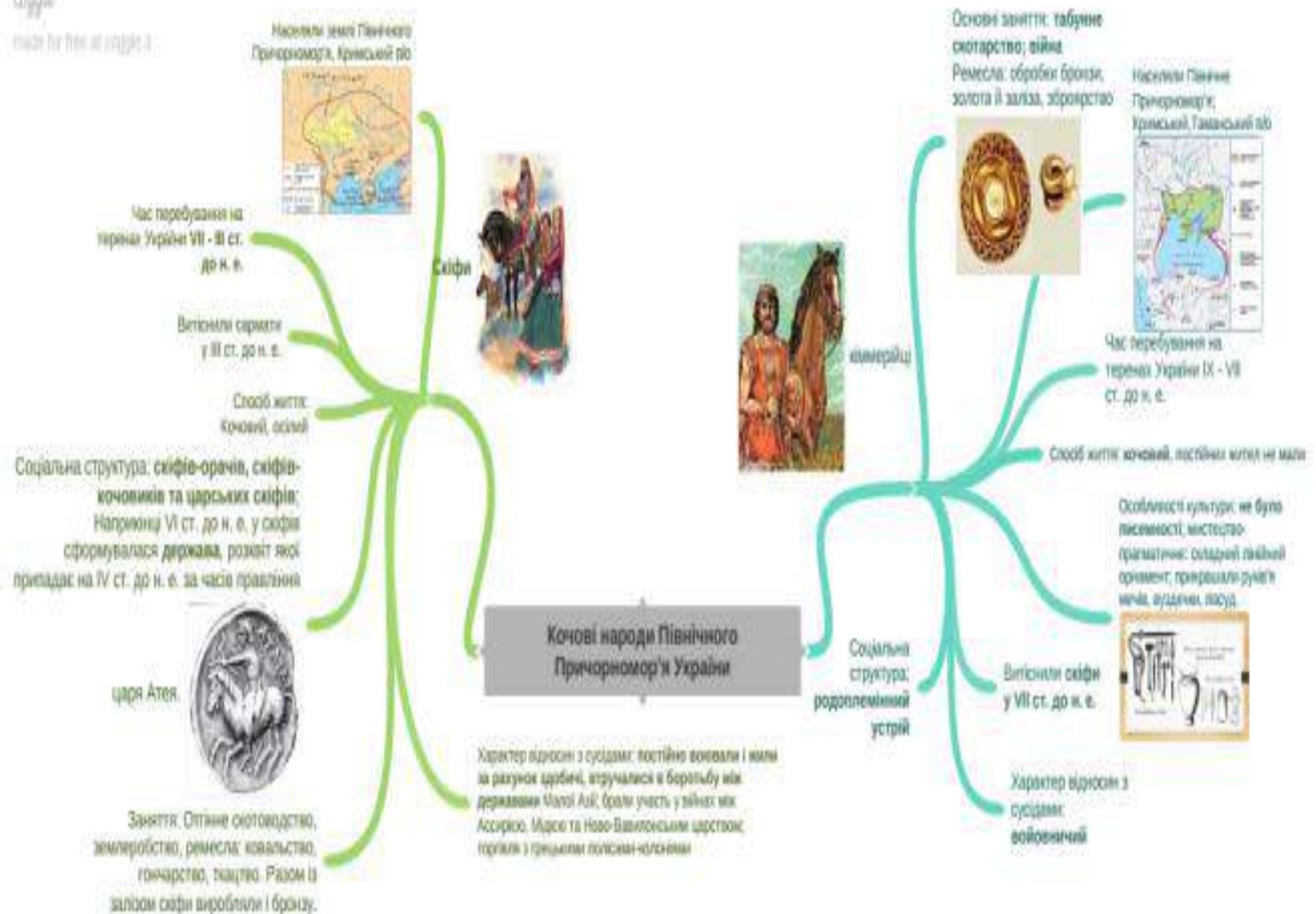
Абеткове
письмо

Піктографічне

Ієрогліфи

Програмне забезпечення

- ▶ Існує різноманітне програмне забезпечення для створення та редагування діаграм зв'язків або карт знань.
- ▶ Є безкоштовні для користувачів або ті, за допомогою яких можна створити безкоштовно певну кількість таких карт.
- ▶ Є і такі, за користування якими потрібно сплатити за певні кошти.

Інструменти для побудови карт знань

- ▶ [FreeMind](#) - вільна програма для створення карт знань.
- ▶ [Bubbl.us](#) - один із сервісів Веб 2.0 для створення карт знань.
- ▶ [Graphsy](#)
- ▶ [Webbing tools](#)
- ▶ [Bookvar.net](#)
- ▶ [Text2mindmap](#)
- ▶ [Mindomo](#) - інструмент для створення карт пам'яті на основі інтернету, надаючи можливості створення карт пам'яті робочого столу в програмі перегляду інтернету - без складного програмного забезпечення, що потребує інсталяції чи обслуговування.
- ▶ [Mindmeister](#)
- ▶ [Cayra](#)
- ▶ [Dabbleboard](#)
- ▶ [Gnletting](#)
- ▶ [Cmap.ihmc.us](#)
- ▶ [Flowchart](#)
- ▶ [Vue.tufts.edu](#)
- ▶ [Mind42](#) - колективне створення, можливість обговорювати карту на сервісі
- ▶ [Cmappers](#)

Висновок

- ▶ **Ментальні карти** - це зручний інструмент для відображення процесу мислення і структуризації інформації у візуальній формі.
- ▶ МК можна використовувати, щоб "застенографувати" ті думки і ідеї, які проносяться в голові, коли ви роздумуєте над яким-небудь завданням.
- ▶ МК дозволяють так оформити інформацію, що мозок легко її сприйме, бо інформація записана на "мові мозку".

ХМАРА СЛІВ

(або хмара тегів, зважений список)

– **НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ
СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ**

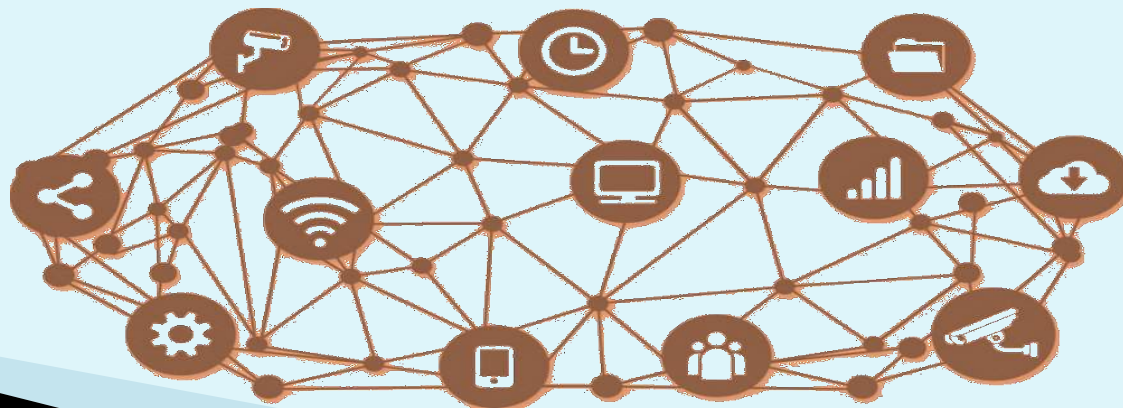
- ❑ Метод графічної систематизації – **хмари слів** – інноваційний метод у сучасному інструментарії вчителя.
- ❑ За допомогою хмари слів можна візуально відтворити певний матеріал у цікавий, незвичний спосіб. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації
- ❑ Яскраву ілюстрацію як повноцінне джерело знань можна застосовувати на різноманітних етапах уроку з метою формування основних предметних компетентностей учнів

- ❑ Робота над «хмарою» будується за певними етапами: введення поняття, визначення ключових слів по вихідним параметрам, асоціативним методом підбору образу, створення хмари.
- ❑ Порядок етапів може змінюватися в залежності від шляху формування поняття – дедуктивного або індуктивного.
- ❑ Сервісів для створення хмари слів досить багато. Найпростіший сервіс, який хочу порекомендувати, – **Word Art (Tagul).**

На уроках суспільних дисциплін рекомендовано використовувати ментальні карти для:

- складання історичного портрету;
- розробки проєктів на практичних заняттях з історії та правознавства;
- створенні презентацій;
- «мозкового штурму»;
- розвитку інтелектуальних здібностей учнів під час підготовки до олімпіади, ДПА, ЗНО тощо.

Хта це?

Описати діяльність діяча, використовуючи теги

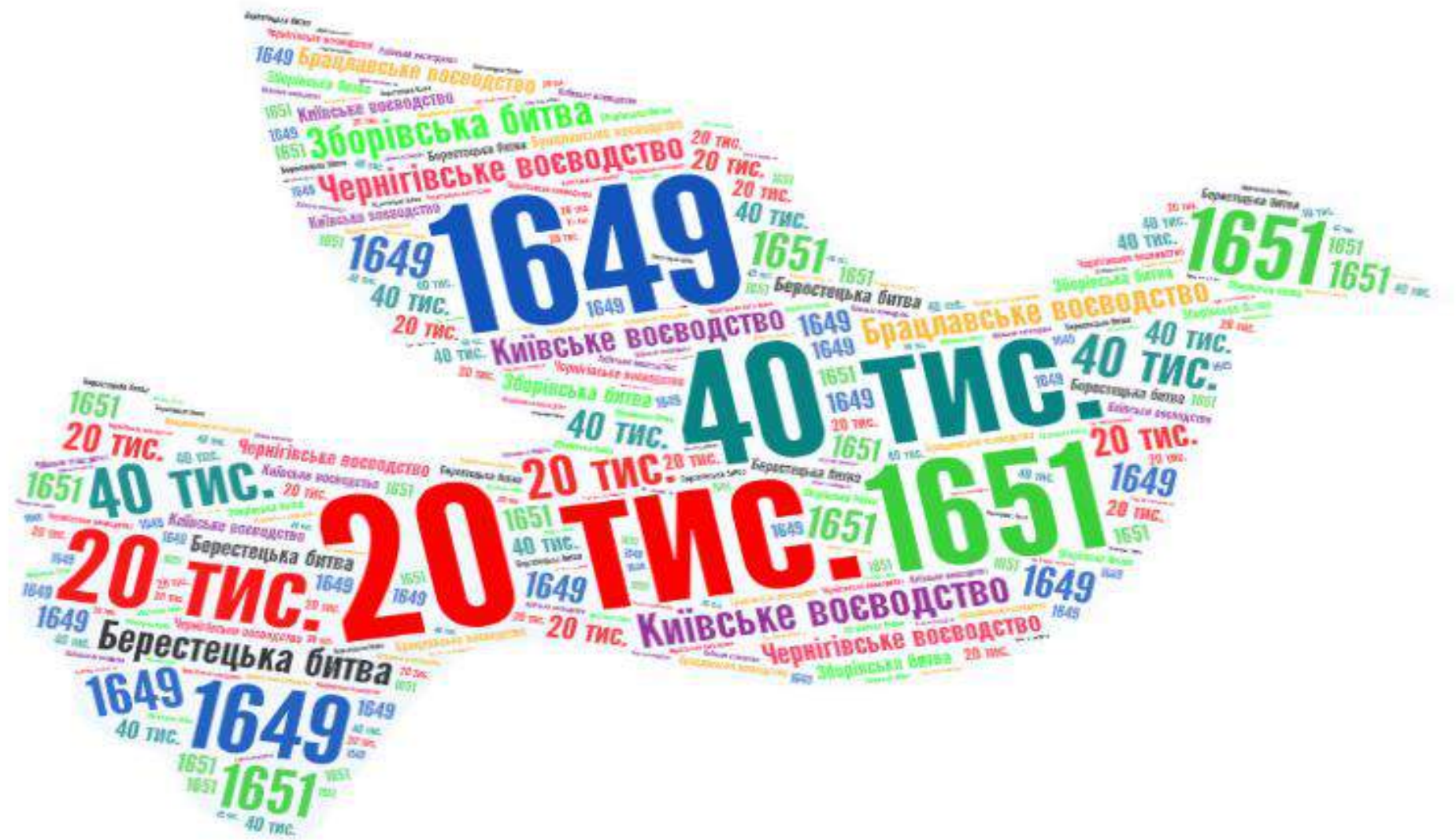

Кому належать даний вислів?

При яких обставинах він оголошений?

Про які дві події можна дізнатися з
пропонованих слів. Об'єднайте їх у відповідні
групи

Робота з даним методом дозволяє виділити низку позитивних функціональних аспектів:

- ❑ «хмара тегів» дозволяє систематизувати та узагальнити великі обсяги інформації;
- ❑ дає можливість раціонально використовувати час уроку;
- ❑ сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації;
- ❑ метод є універсальним і може використовуватись як повноцінне джерело на різних етапах уроку;
- ❑ практична реалізація дає можливість охопити весь спектр історичних предметних компетентностей;
- ❑ доступність програм генерації хмар дозволяє залучати учнів до самостійного розроблення

«Лепорелло»

LEPORELLO

Лепорелло –

книжка-гармошка своїми руками

- ❑Сьогодні запропоную ідею створення своїми руками лепорелло – книжки-гармошки, книжки-розкладачки. На уроці це займе не більше 1-2 хвилини. Стане у нагоді для вчителя будь-якого предмету.

Leporello — цікаве італійське слово. Етимологія терміна походить від імені слуги Дон-Жуана, героя однойменної опери Моцарта. На сцені Лепорелло показує закоханій у Дон-Жуана дамі список любовних перемог свого господаря, закарбований на аркушах складеного гармошкою записника. Імен жінок тут багато — і маленька книжечка несподівано і весело розкладається у величезне простирадло.

Як зробити лепорелло?

Книжечка ця дуже проста у виконанні.

1. Вам потрібен аркуш А4. Можна використовувати картон або кольоровий папір.

2. Аркуш А4 згинаємо навпіл – але уздовж.

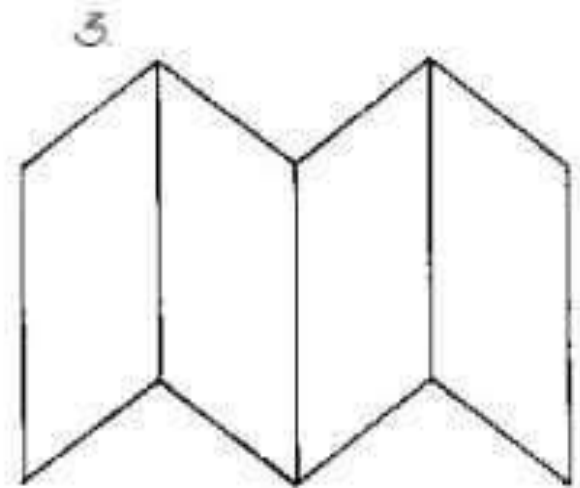
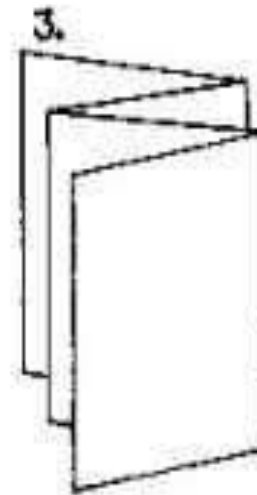
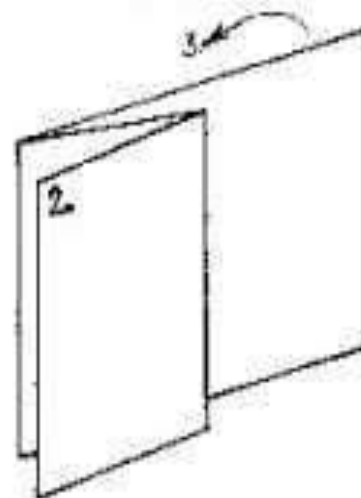
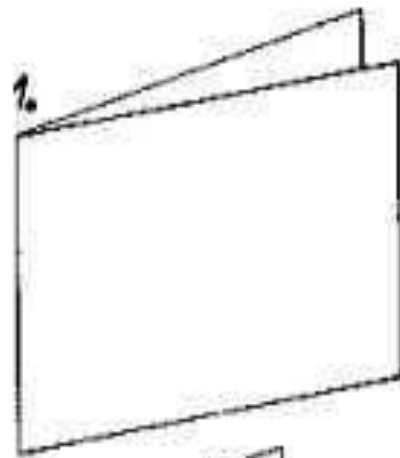
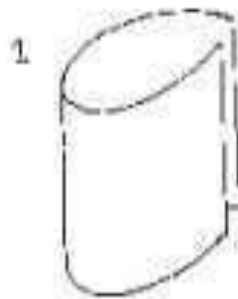
Гарно притискаємо пальцями.

3. Розрізаємо цей аркуш по лінії згину.

4. Беремо одну половинку. Наша задача – скласти цей листочок навпіл, щоб вийшов дашок (нагадує літеру Л з двома крильцями).

5. Кожне крило по черзі загинаємо до зовнішнього боку нагору до лінії згину. І гарно затискаємо.

У нас вийшла одна частинка гармошки. Для роботи на уроці достатньо вже такої частинки.

- ❑ За бажанням, з другої половинки аркуша А4 можна повторити алгоритм. Тоді дві половинки склеюються разом, і гармошка виходить більш довгою.
- ❑ Лепорелло – це, в принципі, нескінченна книга. До неї можна підклеювати яку завгодно кількість сторінок з усіх боків.
- ❑ Цю саморобну книжку зручно не тільки тримати в руках, а й розглядати, поставивши на стіл і розгорнувши: видно і текст, і картинки.
- ❑ Учні можуть намалювати тут свої малюнки, приклади або правила до теми. Це буде їх особиста книжечка-підказка. Сюди можна зазірати і перевірити, чи все ви добре пригадали.

Створити лепорелло

- ▶ **Україна в Першій світовій війні**
- ▶ **Україна в Другій світовій війні**

Вправа «Манускрипт»

Займи позицію + фізкультхвилинка.

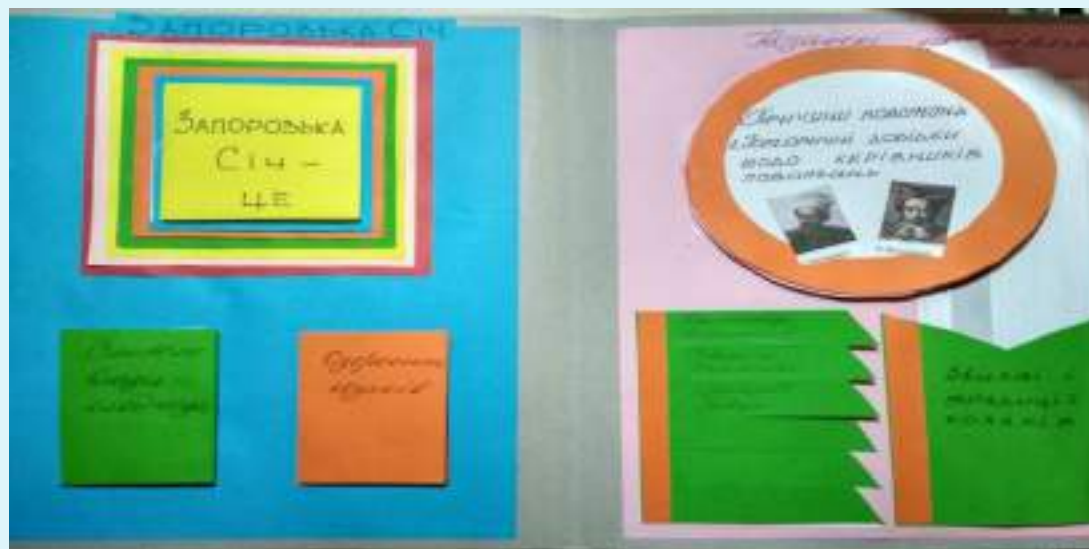
Слід виконати певні дії :

«ТАК» - піднімаєм руки вгору, **«НІ»** - перед собою.

- 1. Історія – це наука про минуле людства.**
- 2. «Батьком» української історії вважають Вікентія Хвойку.**
- 3. Б.Мозолевський, О.Єфименко, Д.Яворницький – це композитори.**
- 4. Археологія – наука, що вивчає минуле за речовими джерелами.**
- 5. Ярослав Мудрий увійшов в історію під прізвиськом «тесть Європи».**
- 6. Розпис по свіжій вапняній штукатурці водяними фарбами – це мозаїка.**
- 7. Володимир Великий охрестив киян у 988 році.**
- 8. Дніпро у давні часи називали Понт Евксинський.**
- 9. Батько унії» Іпатій потій.**
- 10. Сонце української музики М. Леонтович.**

Лепбук

- * **Лепбук** (lapbook) – в дослівному перекладі з англійської означає «наколінна книга» (lap-колінний, book-книга). Це невелика саморобна папка, яку діти можуть зручно розкласти у себе на колінах і переглянути її зміст.
- * Larbooking- процес виготовлення лепбуку як форми організації навчального матеріалу, явище нове, але вже набуло популярності та широко використовується у всьому світі.
- * Лепбук – це папка або міні-книжка, в якій компактно систематизовані знання з якоїсь теми. У ньому багато кишеньок, конвертиків, що містять необхідний, систематизований матеріал для вивчення і закріплення тем.

Мета використання лепбуку

- ☐ сприяння розвитку партнерської проектної діяльності (педагоги – учні; батьки – учні; учні-учні);
- ☐ забезпечення рівності можливостей, повноцінний розвиток кожної дитини;
- ☐ розвиток допитливості, пізнавальної мотивації та навчальної активності;
- ☐ розвиток креативного мислення, творчої ініціативи;
- ☐ можливість самостійного вибору теми, видів роботи

Лепбук

- ❑ інформаційний;
- ❑ багатофункціональний;
- ❑ може використовуватись одночасно групою учнів;
- ❑ є засобом художньо-естетичного розвитку дитини;
- ❑ забезпечує ігрову, пізнавальну, дослідницьку і творчу активність дітей;
- ❑ цікава форма спільної діяльності дорослих і дітей.

Різноманітність лепбуків

За призначенням

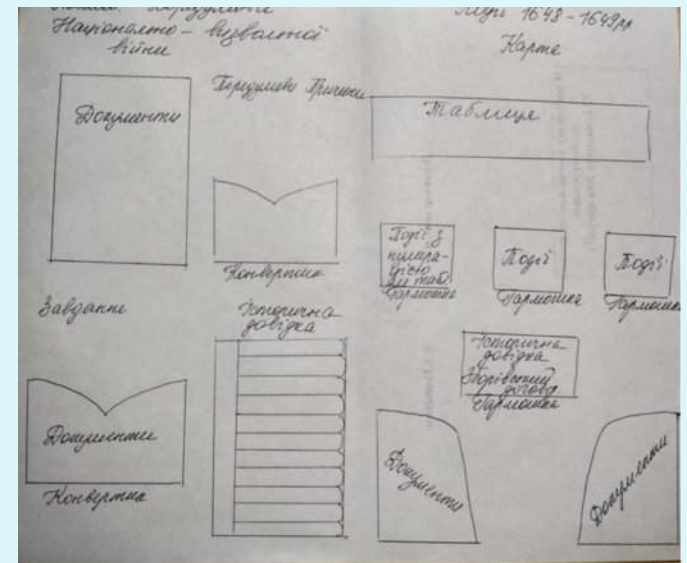
- ▶ навчальні
- ▶ ігрові
- ▶ вітальні
- ▶ автобіографічні
- ▶ святкові

За формою

- ▶ стандартна книжка з двома розворотами
- ▶ книжка з 3- 5 розворотами
- ▶ книжка – “гармошка”
- ▶ фігурна папка

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТВОРЕННЯ ЛЕПБУКУ

- ☐ Визначення теми
- ☐ Створення макету
- ☐ Складання плану
- ☐ Збір інформації
- ☐ Оформлення
- ☐ Створення презентації

Очікувані результати використання лепбука

- ☐ підвищення пізнавальної активності учнів;
- ☐ співпраця з однолітками;
- ☐ прояв підвищеного інтересу у дітей до змісту;
- ☐ прояв самостійності при роботі з лепбуком;
- ☐ прояв інтересу з боку батьків;
- ☐ розвиток спостережливості, навичок критичного мислення, аналіз проблемної ситуації;
- ☐ відпрацювання навичок дослідницької роботи;
- ☐ зручний спосіб повторення і узагальнення вивченого;

Створити лепбуки

✓ «Дивосвіт Трипілля»

✓ «Великі географічні відкриття»

*«Не так важливо вчити дітей, як
важливо створити ситуацію, в якій
дитина просто могла б учитися сама
й робила б це з задоволенням»*

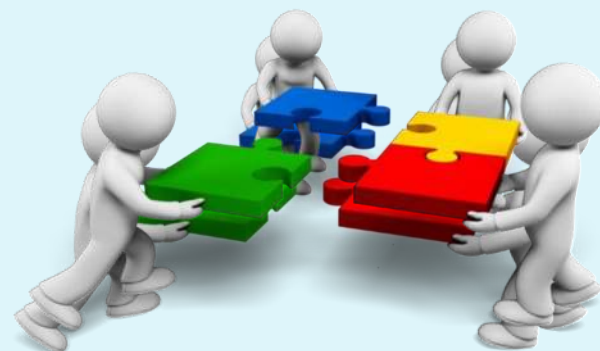
К. Роджерс

Рефлексія, або підбиття підсумків

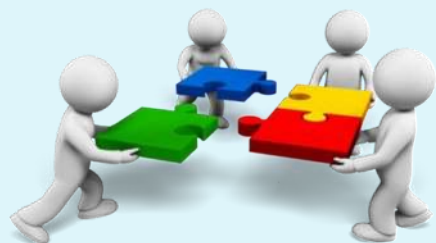
- 1) Чи отримали ви сьогодні новий досвід? Який саме?
- 2) Що нового ви дізналися на практикумі?
- 3) Про що ви хотіли б дізнатися більше?
- 4) Які думки, почуття викликала у вас ця робота?

2.Методичний прийом, який я запроваджу в практику...

Ми розглянули деякі методи навчання, які сприяють розвитку критичного мислення. Історія є унікальним предметом, через те що може впливати на формування мислення, дає можливість людині вільно пересуватися в історичному просторі

«Програми в усіх школах одні й ті ж, підручники однакові, але школи різні, тому що різні вчителі. Школа — це передусім учитель. Особистість учителя — наріжний камінь виховання»

В.О. Сухомлинський

Будьте успішні і крилаті!

Дякую за співпрацю!

